

Posudek oponenta bakalářské práce

Katedra: obchodu a cestovního ruchu

Student: Kristýna Böhmová

Studijní obor: obchodní podnikání

Název bakalářské práce: Vznik a zánik členství ve výrobních družstvech, včetně vypořádacího podílu

Oponent bakalářské práce JUDr. Jiří Čáp

Povolání oponenta: advokát, místopředseda SMBD ČR

Hodnocení práce:

Volba tématu práce a její význam: (1) vysoce aktuální a významné téma

Komentář: Jde o významné téma pro praxi družstev především z toho důvodu, že zákon (obchodní zákoník v ustanoveních o družstvu) dává poměrně široký prostor stanovám družstev při úpravě podmínek pro přijetí za člena družstva, při úpravě dalších důležitých důvodů pro vyloučení člena z družstva a především také pro způsob výpočtu vypořádacího podílu při zániku členství za trvání družstva. Problematika vypořádacího podílu v družstvu (při zániku členství za trvání družstva) je stále aktuální téma. Především je to dáno tím, že způsob výpočtu vypořádacího podílu je v obchodním zákoníku (v ustanoveních o družstvu) upraven dispozitivními ustanoveními, od nichž se stanovy družstva mohou odchýlit. Při určení způsobu, jakým se v tom kterém družstvu vypočte vypořádací podíl, dává tedy zákon přednost úpravě ve stanovách, takže praxe družstev je v tomto směru dosti různorodá. Pokud naopak stanovy družstva neurčí v tomto směru nic, musí být dodržena ustanovení zákona. Pro odbornou praxi je tedy zajímavé seznámit se zejména s tím, jak družstva postupují v praxi při určení způsobu výpočtu vypořádacího podílu ve svých stanovách (jaká kritéria jsou zvolena, z jakého základu se vychází, je-li východiskem čisté obchodní jmění nebo vlastní kapitál, atd.). V případě předložené bakalářské práce lze konstatovat její vysokou aktuálnost v přístupu autorky k získání podkladů a ke způsobu jejich zpracování tvůrčím způsobem. Význam práce je dán především využitím širokého vzorku výrobních družstev v ČR pro zpracování analýzy a komparace stanov ve vztahu k tématu práce (vznik a zánik členství, způsob výpočtu vypořádacího podílu a také uhrazovací povinnost). V podstatě v rozsahu celé jedné třetiny práce jsou zpracovány velice zajímavé informace a závěry, užitečné pro praxi i pro teorii především v oblasti výrobních družstev.

Formulace cílů práce: (1) cíle byly velmi vhodně formulovány

Komentář: Cíle práce jsou fundovaně formulovány v souladu se zvoleným tématem, tj. především jde o porovnání forem a způsobů vzniku a zániku členství v družstvu (v praktické části se zvláštním zaměřením na výrobní družstva, navíc s rozlišením podle toho, zda jde o družstvo, v němž je členství podmíněno pracovním vztahem, nebo o družstvo, kde tato podmínka není stanovami určena) a dále o porovnání způsobů výpočtu vypořádacího podílu v těchto typech družstev podle jejich stanov.

Metodika zpracování: (1) velmi vhodně zvolena a formulována

Komentář: Metodiku zpracování lze ocenit jak celkově (postup od teoretické části formou rešerše, včetně historického úvodu, k praktické části obsahující analýzu z širokého vzorku výrobních družstev a diskusi k velmi vhodně určeným pracovním hypotézám), tak zvláště dílčí metodiku zpracování praktické (analytické) části spolu s diskusí (představující cca 30% rozsahu celé práce),

vycházející z rozsáhlého průzkumu ve vybraných čtyřiceti výrobních družstvech v ČR.

Práce s daty a informacemi: (1) použitá data aktuální, informace relevantní a správně zpracované

Komentář: Použitá data, ať v teoretické části nebo v části praktické (analýza a diskuse) jsou plně aktuální, informace jsou utříděny vynikajícím způsobem a poznatky z nich jsou v diskusi (poskytující odpovědi na pracovní hypotézy) velmi správně zpracovány. Autorka správně reaguje na stávající právní úpravu družstev v obchodním zákoníku, pracuje se získanými informacemi o úpravě předmětných záležitostí ve stanovách širokého vzorku výrobních družstev. Činí rovněž správné závěry vycházející jednak z právní úpravy družstev, jednak z úpravy zkoumaných záležitostí ve stanovách vybraných družstev. Ocenit lze rozsah získaných informací průzkumem v družstvech.

Celkový postup řešení: (1) postup řešení naprosto správný

Komentář: Celkový postup řešení byl zvolen zcela správně. Teoretická část se kromě rešerše zabývá stručně i obecnými poznámkami k historii družstevnictví, též se zaměřením k výrobním družstvům. Navazující praktická část je velmi dobře členěna na analýzu problému v širokém spektru vybraných výrobních družstev a diskusi v rámci pracovních hypotéz. Jsou určeny tři výstižné pracovní hypotézy a provedeno jejich posouzení na základě poznatků z analýzy, včetně zhodnocení souladu ustanovení stanov zkoumaných družstev (především ve věcech členství a vypořádacího podílu) se zákonem. Vynikajícím řešením jsou přehledné graficky znázorněné poznatky z analýzy ve zkoumaných družstvech, s členěním na výrobní družstva s členstvím podmíněným pracovním vztahem a členstvím, kde stanovy tuto podmínku neurčují.

Teoretické zázemí autora: (1) autor významné autory citoval a zná teorii dané problematiky

Komentář: Autorka s přehledem pracovala s literaturou, přičemž lze velmi příznivě hodnotit, že pracovala rovněž s monografií zabývající se speciálně formami majetkové účasti v družstvech a jejich právními aspekty (autor Doc. Pekárek z Právnické fakulty MU Brno). Znalost teorie dané problematiky se projevila jak v teoretické části práce, tak zvláště při zpracování výsledků analýzy zkoumaných problémů v širokém vzorku vybraných družstev, v diskusi k určeným pracovním hypotézám a v závěrech práce.

Práce s odbornou literaturou (citace, norma): (1) autor dodržel naprosto správně citační normu

Komentář: Práce s odbornou literaturou je v souladu se stanovenými požadavky.

Úroveň jazykového zpracování: (1) práce je jazykově naprosto správně zpracovaná

Komentář: Práce je jazykově na vynikající úrovni jak z hlediska stylistiky, pojmosloví, tak i větné skladby; tuto úroveň nijak nezeslabuje několik gramatických nedostatků, které jsou důsledkem pouze určité nepozornosti; nejde o gramatické chyby v pravém slova smyslu, nýbrž o drobnější nepozornost; na tomto místě je na ně poukázáno spíše jen z důvodu, aby se autorka v budoucnu při závěrečné úpravě písemného projevu věnovala také revizi gramatické stránky textu: (např. na str. 14 u vzniku členství jiným způsobem má být správně uvedeno: „... souvislosti se splnutím...“, na str. 16 v odst.2.4. pod čtvrtou tečkou má být „... prohlášením konkursu...“, na str. 17 má být uvedeno „...zánikem pracovního vztahu...“, na str. 19 v bodu 2.4.6. se hovoří o zastavení rozhodnutí, má být zastavení výkonu rozhodnutí, na str. 20 má být uvedeno „přejímající“ družstvo, na str. 31 má být uvedeno „... ve stanovách...“.

Přesnost formulací a práce s odborným jazykem: (1) autor má široký pojmový aparát a umí ho používat

Komentář: Pojmový aparát v teoretické i v praktické části práce je plně na úrovni předpokládané pro zadané téma. Autorka má přehled o zákonných pojmech a dovede je dobře používat v patřičných souvislostech, ať jde o pojmy týkající se vzniku či zániku členství (a souvislosti týkající se pracovního vztahu, resp. pracovního poměru) nebo o pojmy týkající se vypořádacího podílu a pojmy s tím související. Stejně tak správně používá pojem uhrazovací povinnost v souvislostech s majetkovými vztahy člena k družstvu.

Formální zpracování - celkový dojem: (1) práce je formálně naprosto v pořádku, celkový dojem je výborný

Komentář: Po formální stránce je práce na vynikající úrovni jak z hlediska systematiky, tak z hlediska formální úpravy. Ocenit lze použití srozumitelného a velmi vhodně zvoleného a graficky kvalitně provedeného znázornění poznatků důležitých z hlediska tématu práce a z hlediska zvolených pracovních hypotéz.

Splnění cílů práce: (1) výsledky práce jsou rozsáhlejší než cíle, které byly včetně dílčích splněny

Komentář: Výsledky práce jdou v určitém rozsahu ještě dále než byly vytčené cíle práce. Především se to projevuje v zajímavé komparaci dvou typů výrobních družstev, která se od sebe odlišují úpravou členství ve stanovách (družstva, v nichž je podle stanov členství podmíněno pracovním vztahem a družstva, kde tato podmínka ve stanovách určena není). Výsledky této komparace jsou zhodnoceny pomocí vybraných ukazatelů týkajících se úpravy vzniku a zániku členství a vypořádacího podílu ve stanovách těchto družstev (s vyjádřením příslušných rozdílů). Dále se práce zabývá poznatky týkajícími se způsobu určení uhrazovací povinnosti ve vybraných družstvech, v kontextu s majetkovými vztahy mezi členy a družstvy.

Formulace závěrů práce: (1) závěry jsou velmi správně formulovány a jsou velmi významné pro další využití

Komentář: Lze ocenit, že závěry práce vycházejí z poměrně široké analýzy problematiky představující cíle práce. Závěry jsou formulovány pregnantně a jsou doprovázeny velmi srozumitelným grafickým znázorněním s velkou vypovídací hodnotou. Již samotné výsledky analýzy z poměrně širokého vzorku výrobních družstev mají svůj význam pro využití v družstevní praxi i teorii. Navíc jsou velmi vhodně určeny tři pracovní hypotézy, plně vyjadřující cíle práce (tj. průzkum způsobů vzniku a zániku členství ve výrobním družstvu s členstvím podmíněným pracovním vztahem a s členstvím bez této podmínky, odlišnosti ve způsobu určení vypořádacího podílu a dodržování zákonných pravidel při tvorbě stanov ve zkoumaných družstvech). V části nazvané „Diskuse“ je pak posouzena platnost hypotéz na základě provedené analýzy. Zajímavý je závěr z analýzy ve zkoumaných výrobních družstvech (na str. 42), podle něhož téměř polovina dotazovaných družstev využívá možnosti vlastní úpravy vypořádacího podílu, takže je patrné, že současný vypořádací podíl určený zákonem družstvům příliš nevyhovuje. Také s tímto závěrem se lze ztotožnit z hlediska všech typů družstev působících v ČR (výrobních, obchodních, zemědělských, bytových, apod.).

Odborný přínos práce a její praktické využití: (1) práce je po odborné a praktické stránce velmi dobře využitelná

Komentář: Práce přináší velmi zajímavé výsledky, které lze nepochybně využít v metodické činnosti Svazu českých a moravských výrobních družstev i Družstevní asociace ČR a jsou rovněž zajímavé pro družstevní legislativu, případně i pro teorii družstevního práva. Jsou zde soustředěny poznatky ze čtyřiceti výrobních družstev. V jejich rámci jsou utříděny a slovně i graficky vyjádřeny způsoby přístupu těchto družstev k tvorbě ustanovení stanov ve věci úpravy podmínek pro vznik členství, ve

věci určení dalších (tedy dalších oproti zákonu) důležitých důvodů pro zánik členství a ve věci způsobů přístupu k výpočtu vypořádacího podílu. Přitom zkoumaný počet družstev představuje téměř 20% celkového počtu členských výrobních družstev ve Svazu českých a moravských výrobních družstev; praktická část práce představuje výraznou část práce jako celku, neboť tvoří v podstatě jednu třetinu jejího celkového rozsahu.

Celkové hodnocení práce:

Návrh hodnocení práce známkou: výborně

Doporučuji práci k obhajobě: ANO

Otázky k obhajobě:

Otázka 1: Vyjmenujte způsoby zániku členství podle obchodního zákoníku a charakterizujte rozdíly v zákonném způsobu zániku členství podle toho, zda podmínkou členství je či není pracovní vztah k družstvu, s odkazem na právní úpravu v obchodním zákoníku.

Otázka 2: Charakterizujte uhrazovací povinnost podle obchodního zákoníku a poznatky z průzkumu ve vybraných družstvech při stanovení uhrazovací povinnosti pro skupiny členů či funkcionářů ve stanovách zkoumaných družstev

Další připomínky, vyjádření a náměty k obhajobě práce resp. k jejímu dalšímu využití:

Dále jsou uvedeny některé náměty, kterými (či některými z nich) by bylo možné se v rámci obhajoby zabývat: 1. V práci je (na str.10) uvedeno, že v současnosti je v České republice registrováno přes 230 výrobních družstev. Jde pouze o údaj členských družstev ve Svazu českých a moravských výrobních družstev; jinak je celkový počet těchto družstev v ČR zřejmě vyšší, protože nikoliv všechna družstva jsou členy jednotlivých svazů družstev. 2. Na str.17 u převodu členských práv a povinností je v závorce uveden také § 232 obch.zák., ; toto ustanovení se však převodu členských práv a povinností netýká (§ 232 obch.zák. upravuje zánik členství fyzické osoby smrtí). 3. Na str. 20 bodem 2.4.9. mohla být uvedena informace o přechodu členství v případě bytového družstva; tento přechod členství (formou dědění členského podílu) je upraven v ustanoveních občanského zákoníku týkajících se nájmu družstevního bytu (§ 706 odst.3, § 707 odst.2 obč.zák.). 4. Na str. 26 v bodu 2.6.5. je odkazováno na autora Helešice, podle něhož má mít další majetková účast nepeněžní podobu. To však vůbec nemusí být pravidlo a naopak nic nebrání tomu, aby další majetková účast měla formu peněžní. Kromě toho, při konstatování rozdílu mezi dalším členským vkladem a další majetkovou účastí zde chybí konstatování, že zásadní rozdíl je v tom, že další členský vklad je součástí základního kapitálu družstva, zatímco další majetková účast nikoliv. 5. Na str. 26 v bodu 2.7 (Vypořádací podíl) je mj. uvedeno, s odkazem na publikaci Pekárek, 1999, že pro stanovení vypořádacího podílu je (v případě jeho určení podle zákona) rozhodující výše čistého obchodního jmění družstva zjištěná roční účetní závěrkou družstva (schválená členskou schůzí) za kalendářní rok, v němž členství zaniklo. K tomu je vhodné dodat, že je sice správně čerpáno z literatury (Doc. Pekárek), která však byla vydána před novelizacemi obchodního zákoníku v následujících letech (zejména zák. č. 370/2000 Sb.); nyní je podle obch. zák. rozhodující pro stanovení vypořádacího podílu nikoliv výše čistého obchodního jmění, nýbrž „stav vlastního kapitálu“ družstva podle účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo – viz § 233 odst.3 stávajícího znění obch.zák. 6. Na str.31 v úvodní větě ke grafu 2. – „Den vzniku členství na základě podání členské přihlášky u družstev, které mají členství podmíněné pracovním vztahem“ – zřejmě došlo k přepisu; - zde má být uvedeno, že jde o družstva, která nemají členství podmíněné pracovním vztahem. 7. Na str. 40 – závěry u druhé

hypotézy (2. Členství podmíněné pracovním vztahem vzniká a zaniká jinými způsoby než členství bez pracovního vztahu) by bylo vhodné závěr prodiskutovat. Podle závěru uvedeného v práci vzniká i zaniká členství stejnými způsoby, a to bez ohledu na to, je-li členství podmíněné pracovním vztahem. Toto konstatování však platí s výjimkou uvedenou v zákoně. Podle § 227 odst.3 obch.zák. neurčují-li stanovy něco jiného, členství, jehož podmínkou je pracovní vztah člena k družstvu, vzniká dnem, který byl sjednán jako den pracovního vztahu a zaniká dnem zániku pracovního vztahu člena k družstvu. Takový způsob zániku členství neexistuje u členství, které není podmíněno pracovním vztahem. Přitom však podle tohoto ustanovení mohou stanovy určit den vzniku členství jinak (a mohou tento zákonem stanovený způsob zániku členství, podmíněného pracovním vztahem, ve stanovách vyloučit – pouze v takovém případě by platila teze u hypotézy č. 2, že není rozdíl mezi způsoby vzniku a zániku členství, bez ohledu, je-li členství podmíněno pracovním vztahem či nikoliv. (Také z tabulky v předložené práci je patrné, že zánik členství v důsledku zániku pracovního vztahu se vyskytuje pouze u družstev, u nichž je členství podmíněno pracovním vztahem (takže zde tato výjimka ve způsobech zániku členství podle zákona existuje; z tabulky č. 1 k zániku členství vyplývá, že u 76% zkoumaných družstev dochází k zániku také zánikem pracovního vztahu (tedy podle § 227 odst.3 obch.zák.). 8. Identifikovat případně v rámci obhajoby seznam zkoumaných družstev.

Datum: 18. 05. 2011

Podpis oponenta bakalářské práce: